

gaaende virkelig vare passende. Sagen er den, at man, da man i 1814 regulerede en vis Embeds-indtægt som den passende, i Pragis gik langt uden om, idet man gjorde Afslag og Afkortning paa saa mange Punkter og saa mange Steder, at det, man i 1814 havde paatænkt, i Virkeligheden aldrig nogensinde kom til Udsjælfelse. Men, mine Herrer, man nøjedes ikke dermed; Kollegierne i tidligere Tid og senere Ministerierne have trolig fulgt i Sporet, og man har den ene Gang efter den anden, Snesse Gange, slagtet saadanne Embeder, der vare passende normerede, for derved at skabe mindre Embeder. Man har ved saadanne Leiligheder ikke nøjedes med at gaa til den regulerede Sum, men man er paa mange Steder gaaet langt derunder. Det er den virkelige Marsag til, at dette Spørgsmaal i saa mange Aar har sat Sindene i saa megen Bevægelse, og naar man nu siger, at disse smaa Afgjørelser — man er bestandig kun kommet med smaa Afgjørelser, og Loven af 1856 var egentlig ogsaa en saadan — ikke have forhindret og i Fremtiden ikke ville forhindre en almindelig Skolereform, er dette efter min Opfattelse Noget af det Allerurigtigste, der kan siges, thi dersom der er Noget, der har forhindret en virkelig Skolereform, er det denne Bøden og Lappen, denne Kluddren paa og Ringen med det Økonomiske ved Sagen. Saalænge man bliver ved dermed, saalænge tillader jeg mig at sjaa, at en virkelig Reform vil blive udsat og ikke vil komme frem. Man vil bestandig slaa sig til Hov med: Nu have vi afgjort de enkelte Spørgsmaal; det hjælper lidt, lad os derefter dysse det Andet hen. Den ærede Minister siger, at vi ikke kunne komme til en almindelig Reform, thi Modsetningerne ere saa store, at det er umuligt, at de kunne udjævnes; men jeg maa dog tillade mig at mene, at det i hele Verden netop er Modsetningerne, der udjævne hinanden indbyrdes; jeg tillader mig at mene, at det er en uafviselig Pligt for disse Modsetninger og for de Personer, som bære dem frem, at kæmpe saaledes, at en Overbevisning kan komme tilstede. Naar man siger: Jeg kan ikke komme ud af det med mine Modstandere, og derfor er det umuligt, at der kan komme nogen Reform frem under de nuværende Forhold, er dette ikke at tage Sagen praktisk. Man maa tage Sagen frem og atter frem, om det saa skal være hundrede Gange i Ræk, indtil Modsetningerne finde deres Udjævning. Ere vi ikke enige om at gaa en saadan Vej for at komme til et Resultat, baade i politisk og social Henseende? Det er den eneste Maade, hvorpaa man kan komme til Reform; men naar man her byder os en saadan lille Stump ny Skolelønningsslov, er det slet ikke Andet end en Sten i den Helvedes Jorngaard, vi hidtil have brolagt, og hvorfra vi aldrig slippe ud, dersom man vedbliver at gaa frem paa denne Maade. Alene af denne ene Hovedgrund vilde jeg absolut

stemme imod Loven. Ulykken er, at man beraaber sig paa de gjældende Principer; det gjorde det ærede Medlem for Kjøbenhavn's 2den Valgkreds, og det forekommer mig, at den høitærede Minister tog ham til Indtægt. Ja, Gud bedre os! Jeg vilde betale den godt, der kunde paavise mig de gjældende Principer i vort Almuestolevæsen ligesaa 1814 til Dato. Det kan ikke nytte her at tale om, hvilke skjønne Principer Skolelovgivningen har slaaet fast som den, der skal være de regjerende, men det kan kun hjælpe at tale om, hvilke Afgjørelser der i Tiden har fundet Sted. Det er saa langt fra, at de have været principielle, at der vistnok ikke vilde kræves mange Timers Arbejde for meget klart at godtgjøre, at de paa mange Punkter ere aldeles fritidende imod hinanden, og at de i det Mindste mange Gange modstride Sagens Fremme hos Befolkningen, idet disse Afgjørelser paa mange Maader have tjent til at gjøre Sagen mindre kjær for denne. Man har jo sillet sig saaledes, at man, medens man har givet Staten hele Magten i dette Spørgsmaal, har givet Kommunerne hele Byrden. At punge ud var Kommunerens Pligt, og at være regjerende over, hvor Pengene bleve af, var Statens Sag. Man har efter min Overbevisning ikke paa denne Maade handlet heldig overfor Skolesagen, og det er ikke paa denne Maade, man kan blive ved at handle. Der er virkelig ikke anden Udvei for at komme fremad med Hensyn til Stolevæsenet, end at man endelig maa finde sig i at lægge Retten til Raadigheden over disse Penge, ogsaa hvad Midlerne angaar — selvfølgelig under Kontrol — der, hvor Byrden ligger, saaledes at Brugsretten kan følge med Ansvar og begge kunne være paa een Haand. Det er den eneste Vej, der er praktisk fremkommelig, og saa længe man ikke slaar ind paa den, vil man beholde en seig, men sikker Modstand baade hos Kommunerne og hos Befolkningen. — Vender jeg mig nu særlig til nærværende Lovforslag, vil jeg dog sige, at jeg ingenlunde under alle Omstændigheder kan erkjende, at Alderstillæg, givne af Staten, skulde være en feilagtig Ting (Eh. Nielsen: Det har heller Ingen sagt!) Jeg har ikke misforstaaet det ærede Medlem, jeg kan tværtimod tænke mig en Ordning af Stolevæsenet, hvorved Statens Tilskud gennem Alderstillæg vilde være den eneste rigtige Maade at gaa frem paa. Naar jeg tænker mig Sagen selv lagt i deres Haand, der maa bære Byrden, og som skulle have Gavn deraf, og naar jeg dernæst tænker mig, hvilken Indsydelse Staten skulde søge, forekommer det mig, at det maatte være en Tilsynsstilling, som Staten maatte beholde, netop for at ramme, hvor og i hvilken Udstrækning den skulde komme de forskjellige Lokalteter til Hjælp, noget Lignende omtrent som det, der nu stier eller kunde tænkes at stie ligeoverfor Folkehøjskolerne, Realskolerne og Lignende. Det er altsaa ikke Alders-